

NORGES HØYESTERETT

Den 8. mai 2015 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2015-01010-A, (sak nr. 2015/92), straffesak, anke over kjennelse,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (kst. førstestatsadvokat Thomas Frøberg)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bull**: Saken gjelder anke over en kjennelse som avviser en begjæring om innsyn i en siktelse som den som krever innsyn, antar er utferdiget mot ham. Slik saken står for Høyesterett, er hovedspørsmålet om innsynsbegjæringen skal avvises uten realitetsbehandling fordi begjæringen forutsetter at siktelsen danner grunnlag for en pågripelsesbeslutning, og innsyn da vil være utelukket av hensyn til etterforskningen. Alternativet vil være at retten må realitetsbehandle begjæringen i henhold til straffeprosessloven § 242, men slik at den konkrete vurderingen også da kan lede til at innsyn nektes.
- (2) Den 13. august 2012 ble det begått et drap på X i Oslo. Drøyt to år senere, 28. oktober 2014, hadde NRK på sine hjemmesider et oppslag om at en person nå var siktet for medvirkning til overlagt drap og drapsforsøk ved å ha skaffet til veie en leiemorder som hadde utført drapet. Personen var ikke identifisert ved navn, men omtalt som medlem av en familie beskrevet som "Norges mektigste mafiafamilie" i en bok om saken.

- (3) På vegne av den personen som mente seg identifisert som dette familiemedlemmet, A, ba advokat John Christian Elden samme dag om å få bekreftet eller avkreftet fra politiet om A var siktet og internasjonalt etterlyst for drapet. A, som er siktet i en narkotikasak og har fått oppnevnt advokat Elden som forsvarer i den saken, oppholder seg etter det opplyste i Y.
- (4) Politiet svarte at man "[ikke] ønsker ... å kommentere hvorvidt noen er siktet eller etterlyst i saken" om X-drapet.
- (5) Fortsatt 28. oktober 2014 skrev advokat Elden på vegne av A til Oslo tingrett, der det ble vist til politiets nektelse av å gi informasjon. Det ble påpekt at for internasjonal etterlysning måtte det foreligge en rettslig beslutning om pågripelse, og vist til at etter straffeprosessloven § 53 jf. § 52 annet ledd skal retten selv sørge for at beslutninger snarest mulig blir meddelt siktede. På dette grunnlag ba advokat Elden om å få oversendt "eventuelle rettslige beslutninger eller kjennelser i saken". Videre ble det bedt om at det ble avsagt en kjennelse om retten til innsyn i siktelsen mot A. I et brev 30. oktober 2014 til tingretten ble det presisert at brevet av 28. oktober skulle oppfattes som en begjæring om rettslig overprøving i henhold til straffeprosessloven § 242 av politiets avslag på å gi dokumentinnsyn "i første rekke i form av innsyn i siktelse og pågripelsesbeslutning".
- (6) Den 30. oktober 2014 avslo Oslo tingrett begjæringen om å få oversendt den eventuelle rettslige beslutningen om pågripelse. Tingretten begrunnet avslaget med at det forutsetningsvis fremgår av straffeprosessloven § 177 at en beslutning om pågripelse, enten den er truffet av retten eller påtalemyndigheten, skal gjøres kjent ved gjennomføringen av pågripelsen og ikke meddeles på forhånd etter § 53 jf. § 52.
- (7) Tingrettens beslutning ble påanket samme dag. Det het i anken at "[d]a spørsmålet om dokumentinnsyn i selve siktelsen behandles i annen sak i Oslo tingrett etter strpl § 242, tar jeg ikke med egen påstand om innsyn i politiets siktelsesdokument her, men nøyer meg med rettens beslutning".
- (8) Politiet bemerket 6. november 2014 at man fortsatt ikke ville kommentere hvorvidt noen var mistenkt eller siktet i saken, og at presseomtale av saken ikke kunne utløse prosessuelle rettigheter for A.
- (9) Oslo tingrett tilskrev deretter politiet 7. november 2014. Tingretten presiserte at det etter tingrettens syn forelå to begjæringer i saken: For det første var det fremsatt en begjæring om at tingretten skulle oversende eventuelle rettslige beslutninger eller kjennelser vedrørende A. Denne begjæringen var det tatt stilling til ved tingrettens brev 30. oktober 2014. For det andre var det begjært innsyn i siktelsen som ble antatt å foreligge mot A i forbindelse med X-drapet, og denne begjæringen skulle nå behandles. Når det gjaldt dette spørsmålet, ga retten uttrykk for at påtalemyndigheten etter rettens mening ikke kunne nekte å svare på om en person er siktet etter straffeprosessloven § 82.
- (10) I sitt svar 10. november 2014 erklærte politiet seg uenig i at straffeprosessloven § 82 innebar en plikt til å svare på om det forelå en siktelse. Videre ble det anført at en eventuell begjæring til retten om å beslutte pågripelse "ikke innebærer at strafforfølgningen er innrettet mot vedkommende på en følbar måte slik at innsynsretten etter straffeprosessloven § 242 inntreffer". En beslutning om pågripelse ville heller ikke være følbar, ble det hevdet.

- (11) Før Oslo tingrett tok stilling til spørsmålet om innsynsrett, forkastet Borgarting lagmannsrett 12. november 2014 anken over tingrettens nektelse av å meddele den eventuelle pågripelsesbeslutningen og tingrettens beslutning om ikke å opplyse om det forelå en pågripelsesbeslutning. Lagmannsretten mente at hensynet til etterforskningen måtte gå foran hensynet til kontradiksjon.
- (12) Lagmannsrettens kjennelse ble påanket til Høyesterett. I Rt. 2014 side 1159 ble anken forkastet. Høyesteretts ankeutvalg uttalte at etter straffeprosessloven § 177 skal en beslutning om pågripelse gjøres kjent ved gjennomføring av pågripelsen og ikke meddeles etter straffeprosessloven § 53 jf. § 52. Utvalget viste til at en meddelelse til siktede eller hans forsvarer før iverksettelsen ville kunne ødelegge formålet med pågripelsesbeslutningen.
- (13) Den 14. november 2014 avsa Oslo tingrett kjennelse om innsynsspørsmålet med slik slutning:
- "A, født 00.00.1986 gis innsyn i den siktelse som i henhold til straffeprosessloven § 82 måtte foreligge mot ham, i sak benevnt som 'Xdrapet'."**
- (14) Tingretten la til grunn at domstolene kunne prøve et eventuelt avslag på innsyn fra en mistenkt også før strafforfølgningen var rettet mot vedkommende på en "følbar" måte. Hvis det ikke forelå en siktelse, måtte begjæringen om innsyn avvises. Hvis det forelå en siktelse, måtte spørsmålet om innsyn avgjøres etter straffeprosessloven § 242 etter at retten hadde fått siktelsen til gjennomsyn. Når politiet fortsatt nektet å svare på om det forelå en siktelse, var retten kommet til at den måtte basere seg på forsvarers pretensjon om at en siktelse forelå. Politiet hadde ikke gitt tilstrekkelige holdepunkter for hvorfor avveiningen av hensynet til etterforskningen mot hensynet til As interesse i å få innsyn, skulle falle ut i favør av politiets etterforskning.
- (15) Påtalemyndigheten anket avgjørelsen til Borgarting lagmannsrett, som 4. desember 2014 avsa kjennelse med slik slutning:
- "Begjæringen om innsyn avvises."**
- (16) Lagmannsretten mente at A ennå ikke kunne anses som mistenkt: "Rettighetene som mistenkt vil gjennomgående kun utløses når det iverksettes *etterforsknings*skritt som berører vedkommende på en følbar måte i den forstand at han fremstår som spesielt utpekt." Etersom A ikke kunne anses som mistenkt, hadde han heller ikke krav på å få spørsmålet om innsyn avgjort av retten etter straffeprosessloven § 242 fjerde ledd.
- (17) A har anket til Høyesterett over lagmannsrettens rettsanvendelse. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 28. januar 2015 at ankesaken i sin helhet skulle avgjøres av Høyesterett i avdeling, jf. domstolloven § 5 første ledd annet punktum.
- (18) I prosesskriv 20. april 2015 har påtalemyndigheten varslet at den for Høyesterett vil gjøre gjeldende et annet syn enn for de underliggende instanser på hvorfor innsynsbegjæringen ikke skal etterkommes. Anførselen om at A ikke kunne anses som "mistenkt" selv om det skulle være truffet en pågripelsesbeslutning, som lagmannsretten hadde sluttet seg til, ble frafalt. Som ny anførsel for Høyesterett har påtalemyndigheten gjort gjeldende at

pågrepelsesbeslutninger med tilhørende siktelser generelt er unntatt fra innsynsretten etter § 242 inntil pågripelsen er gjennomført.

- (19) A har i korte trekk gjort gjeldende:
- (20) Lagmannsrettens har tolket straffeprosessloven § 242 om mistenktes rett til dokumentinnsyn feil når den har kommet til at status som mistenkt først inntreer når etterforskningen er rettet mot en person på en følbare måte. Dette er kriteriet som Den europeiske menneskerettsdomstol har oppstilt for når en person kan anses som "charged with a criminal offence" og derfor etter Den europeiske menneskerettskonvensjon – EMK – artikkel 6 har krav på å bli informert om innholdet i anklagene mot seg. Men EMK oppstiller minimumsrettigheter, og etter norsk rett er man å anse som "mistenkt" allerede fra det tidspunkt politiet retter etterforskningen mot en bestemt person.
- (21) I dette tilfellet medfører presseoppslag i NRK og andre medier samt bokomtale at det må anses sannsynliggjort at det foregår etterforskning rettet mot A for X-drapet. Lagmannsretten skulle da ha kommet til at A har status som mistenkt i saken og dermed har rett til dokumentinnsyn etter straffeprosessloven § 242. Følgelig var det feil av lagmannsretten å avvise innsynsbegjæringen uten å ha innhentet saksdokumentene og vurdert dem nærmere, slik § 242 forutsetter.
- (22) Dersom retten skal kunne avvise en begjæring om innsyn i en siktelse som politiet ikke vil utlevere, uten at retten innhenter sakens dokumenter og foretar en konkret etterprøving av politiets standpunkt om at innsyn vil hindre eller vanskeliggjøre den pågripelsen som siktelsen begrunner, innebærer det i praksis at retten til innsyn i siktelsen suspenderes inntil politiet selv ikke lenger ønsker å pågripe. Det kan ikke være riktig rettsanvendelse.
- (23) Det er riktignok slik at retten, dersom den mener at innsyn ikke kan gis fordi det ville hindre eller vanskeliggjøre pågripelsen, må unngå formuleringer i begrunnelsen som kunne røpe om det faktisk foreligger slike dokumenter. Men det lar seg greit gjøre.
- (24) A har nedlagt slik påstand:
- "Prinsipalt: Oslo tingretts kjennelse av 14.11.2014 stadfestes.
Subsidiært: Lagmannsrettens kjennelse oppheves."**
- (25) *Påtalemyndigheten* har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (26) Det anføres ikke lenger at en person får status som "mistenkt", og dermed rett til å begjære innsyn etter straffeprosessloven § 242, først når etterforskningen er rettet mot vedkommende på en følbare måte. Det bestrides ikke at dersom det fremsettes begjæring om benyttelse av tvangsmidler mot en person, er personen å anse som "mistenkt".
- (27) En bredere vurdering av de hensyn som gjør seg gjeldende, må føre til at innsynsretten etter § 242 ikke gjelder siktelser som danner grunnlag for tvangsmidler, før tvangsmidlet er iverksatt. Dette følger forutsetningsvis av straffeprosessloven § 177 for så vidt gjelder pågrepelsesbeslutninger. Paragraf 242 er ikke tilpasset krav om innsyn i dokumenter om tvangsmidler som ikke er iverksatt. Det er åpenbart at iverksettelsen ellers ville ha blitt hindret eller vanskeliggjort. Det har da ingen praktisk hensikt for retten å innhente saksdokumentene for å vurdere dette nærmere slik § 242 ellers forutsetter – konklusjonen er gitt. Begrunnelsen for å nekte innsyn må dessuten utformes slik at det ikke røpes om

det er besluttet bruk av tvangsmidler. Her kan det lett skje feil. En realitetsvurdering i henhold til § 242 vil følgelig skade de hensyn som ligger bak § 177. Hensynet til siktedes rettssikkerhet er ivaretatt ved at han får innsyn ved iverksettelsen.

- (28) Denne ordningen er ikke i strid med EMK artikkel 6 – selv om det skulle være utferdiget en siktelse og en pågripelsesbeslutning mot A, er han fortsatt ikke berørt av etterforskningen på en følbare måte, som er kriteriet i artikkel 6.
- (29) Påtalemyndigheten mener at Høyesterett på dette grunnlag også må kunne avgjøre realiteten og avsi kjennelse for at innsynsbegjæringen ikke tas til følge, men har nedlagt slik påstand:
- "Anken forkastes."**
- (30) *Mitt syn på saken*
- (31) Anken gjelder lagmannsrettens tolkning av lovforskrift, og den kan Høyesterett uansett prøve, jf. straffeprosessloven § 388. Jeg går derfor ikke nærmere inn på om Høyesterett i et tilfelle som dette har full kompetanse.
- (32) Etter straffeprosessloven § 242 har blant annet "mistenkte" og hans forsvarer rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter såfremt dette kan skje uten skade eller fare for etterforskningens øyemed eller for tredjemann. Etter bestemmelsens fjerde ledd kan et avslag på innsyn bringes inn for retten, som skal avgjøre spørsmålet ved kjennelse.
- (33) Saken har sitt utspring i en antakelse fra A om at det eksisterer en pågripelsesbeslutning mot ham utferdiget av tingretten, og i så fall også en siktelse som ligger til grunn for politiets begjæring til retten om pågripelsesbeslutningen. Han har derfor bedt om innsyn. Siktelsen antas å gjelde medvirkning til overlagt drap.
- (34) For tingrett og lagmannsrett gjorde påtalemyndigheten gjeldende at A ikke hadde status som mistenkt og derfor heller ikke hadde innsynsrett etter § 242. Lagmannsretten var enig med påtalemyndigheten i at A, selv om det skulle foreligge siktelse og pågripelsesbeslutning, ikke hadde status som mistenkt, og kom på det grunnlag til at innsynsbegjæringen måtte avvises.
- (35) For Høyesterett har påtalemyndigheten endret syn og akseptert at dersom det er fremsatt en begjæring om tvangsmidler for retten, må den som begjæringen er rettet mot, ha status som "mistenkt".
- (36) Dette er jeg enig i. Det fremgår av straffeprosessloven § 82 at når det fremsettes en begjæring om bruk av tvangsmidler mot en person, får vedkommende stilling som siktet. Vedkommende må da også anses som mistenkt i relasjon til § 242. Det var dermed feil av lagmannsretten å avvise innsynsbegjæringen med den begrunnelse at A ikke kunne regnes som "mistenkt" selv om han skulle være besluttet pågrepet.
- (37) Påtalemyndigheten har nektet å opplyse om det foreligger noen siktelse eller pågripelsesbeslutning mot A. Domstolene har derfor ikke hatt tilgang til saksdokumentene, og de har heller ikke mottatt noen argumentasjon fra påtalemyndigheten basert på kriteriene i § 242 for hvorfor innsyn må nektes i dette

tilfellet. Det er påtalemyndighetens nye anførsel for Høyesterett at det i denne type tilfeller er riktig å nekte innsyn uten en nærmere vurdering etter § 242.

- (38) Før jeg går nærmere inn på det, vil jeg si noe om den innsynsbegjæringen som er fremsatt. Det ble opprinnelig krevd at Oslo tingrett skulle *meddele* A en eventuell pågripelsesbeslutning i medhold av straffeprosessloven § 53 jf. § 52 annet ledd. Begjæringen om *innsyn* i medhold av § 242 gjaldt derfor i praksis sakens øvrige dokumenter, rett nok slik at det ble akseptert at det i første omgang bare tas stilling til innsyn i den siktelsen som må foreligge dersom det også finnes en pågripelsesbeslutning. Saken har deretter vært behandlet i to spor, ett som gjelder spørsmålet om meddelelse av den mulige beslutningen, og et annet som gjelder innsyn i den potensielle siktelsen.
- (39) Den påankede lagmannsrettsavgjørelsen i den del av saken som nå står for Høyesterett, omhandler innsynsspørsmålet og er avgrenset til å gjelde siktelsen. Etter avgjørelsen i Rt. 2014 side 1159 er det imidlertid klart at en eventuell pågripelsesbeslutning ikke vil bli meddelt. Det aktualiserer spørsmålet om A kan kreve en nærmere vurdering etter § 242 av innsyn ikke bare i siktelsen, men også i pågripelsesbeslutningen – om de finnes. I As anke til Høyesterett heter det at innsynsbegjæringen gjelder samtlige saksdokumenter, men at spørsmålet foreløpig ikke settes på spissen for annet enn "siktelse og pågripelsesbeslutning". Fra As side har likevel prosedyren for Høyesterett i det alt vesentlige dreid seg om innsyn i den mulige siktelsen.
- (40) Jeg finner det ikke nødvendig å ta nærmere standpunkt til dette. De to spørsmålene må uansett ses i sammenheng. Det er behovet for å holde skjult om det overhodet foreligger en pågripelsesbeslutning – som blir styrende for om innsyn må nektes i den tilhørende siktelsen.
- (41) Med mindre politiet selv går aktivt ut med en etterlysning, må det være en nokså atypisk situasjon at man får nyss om at det er truffet beslutning om pågripelse eller et annet tvangsmiddel i tide til å kreve innsyn før tvangsmiddelet faktisk iverksettes. Normalt vil det først være ved selve iverksettelsen at vedkommende blir klar over beslutningen. En eventuell innsynsbegjæring vil i alle fall vanskelig kunne behandles før vedtaket er iverksatt. Det vil i praksis være når den siktede har gått i dekning eller, som her, befinner seg i utlandet, at spørsmålet kan oppstå. Det vil vel da riktignok ofte være slik at bare mistanken om at det vil bli brukt tvangsmidler, vil få vedkommende til å ta sine forholdsregler. En bekreftelse på at det er planlagt eller besluttet bruk av tvangsmidler kan nok likevel være til ytterligere skade for gjennomføringen.
- (42) Det kan reises spørsmål om avgjørelsen i Rt. 2014 side 1159 om at en siktet ikke har krav på å få meddelt en pågripelsesbeslutning før pågripelsen iverksettes, også må bli avgjørende for spørsmålet om innsyn etter § 242. Det ble der pekt på at ifølge straffeprosessloven § 177 skal en som blir pågrepet, gis opplysning om det lovbrudd mistanken gjelder, og at en meddelelse på forhånd "vil kunne ødelegge formålet med pågripelsen". Ankeutvalget så det slik at lovens system går ut på at beslutningen ikke skal meddeles før den iverksettes.
- (43) Det kan synes nærliggende å slutte fra dette til at da må det også være automatikk i at en innsynsbegjæring etter § 242 må avslås – etter denne bestemmelsen skal jo innsyn nektes dersom dette ville medføre skade eller fare for etterforskningens øyemed. Da kan det synes naturlig like gjerne å anse § 242 for uanvendelig.

- (44) Den omstendighet at § 242 nettopp gjør det mulig å nekte innsyn i disse tilfellene, innebærer imidlertid at det ikke er noen motstrid mellom standpunktet i Rt. 2014 side 1159 om at en eventuell pågripelsesbeslutning ikke skal meddeles, og det syn at § 242 likevel kommer til anvendelse på en begjæring om innsyn. Situasjonen er en annen enn i Rt. 2014 side 1159, der spørsmålet var om § 52 annet ledd kom til anvendelse. Den bestemmelsen oppstiller en ubetinget plikt for retten til å meddele kjennelser.
- (45) Påtalemyndigheten har pekt på faren for "forsnakkelser" dersom en begjæring om innsyn i dokumenter som gjelder ennå ikke iverksatte pågripelser, må behandles i medhold av § 242. Dette må skje slik at det ikke røpes for mistenkte at det foreligger en pågripelsesbegjæring som han av hensyn til etterforskningen ikke kan få innsyn i. I forlengelsen av dette kan det heller ikke fremgå at den antatte pågripelsesbeslutningen ikke eksisterer, når dette er grunnen til avslaget på en innsynsbegjæring. I så fall ville man jo lett kunne slutte seg til at beslutningen eksisterer når innsyn avslås med en annen begrunnelse.
- (46) Selv om det er fullt mulig å innrette argumentasjonen slik at man ikke røper noe som ikke skal røpes, er dette i og for seg en innvending mot å la tvangsmiddelbeslutninger være omfattet av § 242. Det var dette argumentet som gjorde utslaget for flertallet da Høyesterett i Rt. 2004 side 2023 kom til at opplysninger som stammer fra kommunikasjonskontroll, og som ikke er brukt i etterforskningen, skulle holdes utenfor dokumentbegrepet i § 242.
- (47) Behovet for et unntak har vært ansett som særlig sterkt ved kommunikasjonskontroll. Dette er en hemmelig etterforskningsmetode som bare brukes i alvorlige saker, og som gjerne pågår i lang tid. Et eget kontrollutvalg fører tilsyn med bruken.
- (48) Det unntaket fra § 242 som oppstilles i Rt. 2004 side 2023, er klart avgrenset. Et unntak fra § 242 på det grunnlaget som er anført i saken her, vil ha en mer generell rekkevidde. Saken nå gjelder riktignok bare innsyn som vil vanskeliggjøre pågripelser. Men den samme begrunnelsen må kunne gjøres gjeldende for ethvert tvangsmiddel: Innsyn måtte nektes uten mulighet for en nærmere vurdering fra domstolens side når påtalemyndigheten gjør gjeldende at innsyn vil kunne skade iverksettelsen av tvangsmiddelet. Og et slikt prinsipp måtte gjelde innsyn i såvel beslutninger og begjæringer om bruk av tvangsmiddel, som i siktelser som direkte knytter seg til begjæringen eller beslutningen.
- (49) Det kan godt være at slike innsynsbegjæringer uansett har små muligheter for å føre frem, og at det i og for seg ikke knytter seg spesielt sterke rettssikkerhetsbetenkeligheter til en regel om at det ikke kan begjæres innsyn før tvangsmiddelet er iverksatt. Ut fra de overveielser jeg har gjort rede for, har jeg imidlertid kommet til at begrunnelsen i saken i Rt. 2004 side 2023 ikke kan føre til en så vid innskrenkning i straffeprosessloven § 242 som det her vil være tale om. Uten en slik innskrenkning unngår man for øvrig også at det oppstår grensetilfeller hvor det kunne være tvilsomt hvilken regel som gjelder.
- (50) Jeg er etter dette kommet til at anken må tas til følge og stemmer for at lagmannsrettens kjennelse oppheves. Lagmannsretten må da ved en fornyet behandling prøve om de øvrige vilkårene for innsyn i § 242 er oppfylt.

- (51) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

- (52) Dommer **Øie**: Jeg er enig med førstvoterende i at lagmannsretten har bygget på feil forståelse av begrepet "mistenkt" i straffeprosessloven § 242. I motsetning til ham mener jeg imidlertid at innsyn må nektes på annet grunnlag.
- (53) Hovedregelen etter § 242 første ledd er altså at blant andre en mistenkt på begjæring skal gis adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Men innsyn kan nektes dersom det kan være til skade for "etterforskingens øyemed eller for tredjemann". Nekter påtalemyndigheten å gi innsyn, kan spørsmålet bringes inn for retten, jf. fjerde ledd.
- (54) Straffeprosessloven § 177 lyder slik:
- "Den som blir pågrepet, skal gis opplysning om det lovbrudd mistanken gjelder.
Foreligger det skriftlig beslutning om pågrepelse, skal han ha avskrift av beslutningen."**
- (55) Som uttalt i Rt. 2014 side 1159 avsnitt 11 og 12, som er ankeutvalgets avgjørelse av As anke over beslutningen om ikke å meddele ham en eventuell pågripelsesbeslutning, fremgår det forutsetningsvis av § 177 at beslutning om pågrepelse – enten den er truffet av retten eller påtalemyndigheten – først skal gjøres kjent ved gjennomføringen av pågripelsen og ikke meddeles etter § 53, jf. § 52, jf. også Jebens, Menneskerettigheter i straffeprosessloven (2004) på side 191. En meddelelse til den mistenkte om at det er truffet en pågripelsesbeslutning, vil kunne ødelegge formålet med pågripelsen dersom beslutningen når frem før pågripelsen iverksettes.
- (56) Jeg tilføyer at spørsmålet om siktede burde varsles i forbindelse med rettens avgjørelse om bruk av tvangsmidler, ble uttrykkelig vurdert forut for ikrafttredelsen av straffeprosessloven, se Ot.prp. nr. 53 (1983–1984) side 98 til 99. Justisdepartementet fant ikke tilstrekkelig grunn til å innføre en slik regel og viste blant annet til uttalelser fra påtalemyndigheten om at det "vanskelig kan tenkes tilfelle hvor varsling av siktede om bruk av tvangsmidler kan skje uten at etterforskningen blir skadelidende". Justiskomiteen sa seg enig med departementet "i at det ikkje er tilrådeleg å fastsetja regel om varsling om bruk av tvangsmedel for det kan i regelen ikkje skje utan skade for etterforskninga", se Innst. O. nr. 72 (1984–1985) side 24.
- (57) Dersom den siktede likevel skulle kunne skaffe rede på beslutningen om pågrepelse gjennom å begjære dokumentinnsyn, ville formålet med § 177 undergraves. Dette tilsier etter mitt syn at § 242 tolkes innskrenkende i lys av § 177, slik at retten til innsyn i pågripelsesbeslutningen først inntreer når retten til å bli varslet inntreer – når pågripelsen gjennomføres. Jeg ser altså på § 177 som en spesialregel som innskrenker innsynsretten.
- (58) Paragraf 177 foreskriver at den som pågripes, også skal gis informasjon om mistanken mot ham. Etter mitt syn er det naturlig å forstå bestemmelsen slik at den forutsetter at det før pågrepelse skjer, heller ikke skal opplyses om siktelse som utferdiges i forbindelse med pågrepelse. Når det utferdiges formell siktelse under etterforskningen, er det

vanligvis nettopp i forbindelse med bruk av tvangsmidler med mindre det er for å avbryte foreldelse. Får den siktede informasjon om siktelsen, vil han derfor regelmessig kunne slutte seg til at påtalemyndigheten eller retten har besluttet å pågripe ham eller å bruke andre tvangsmidler. Siktelse som er utferdiget i forbindelse med pågrepelse, må derfor etter mitt syn behandles på samme måte i innsynsspørsmålet som beslutning om pågrepelse. Jeg tilføyer at siktelse – når beslutning om pågrepelse treffes av påtalemyndigheten, noe som er det vanlige – ikke sjelden vil inngå som en integrert del av pågrepelsesbeslutningen og ikke finnes som et eget dokument.

- (59) Førstvoterende legger til grunn at spørsmålet om innsyn skal avgjøres ved en vurdering av om unntaket i § 242 kommer til anvendelse. Denne unntaksbestemmelsen er imidlertid lite tilpasset krav om innsyn i dokumenter om pågrepelser som ikke er iverksatt. Som førstvoterende har vært inne på, måtte en begrunnelse for å nekte innsyn i tilfelle blitt utformet hypotetisk for å unngå at den siktede i den aktuelle saken eller siktede i andre saker gjennom motsetningsslutninger skal kunne utlede noe om hvorvidt pågrepelse er besluttet. Dersom dette ikke blir gjort på riktig måte, vil det skade de hensyn § 177 skal ivareta. Tilsvarende systemargumenter er tillagt vekt i Rt. 2004 side 2023, som gjaldt kommunikasjonskontroll.
- (60) Risikoen for at noe skal gå galt, må veies mot verdien av å kunne begjære innsyn. Slik jeg ser det, er denne verdien svært liten. Innsyn vil uansett bli nektet i så godt som alle saker. Jeg viser til det jeg har sitert fra forarbeidene om faren for å skade etterforskningen. Den siktede vil dessuten ha krav på å få informasjon om beslutningen og mistanken mot ham – uoppfordret – straks pågrepelse iverksettes. Videre har jeg vanskelig for å se at det vil oppstå avgrensingsproblemer av betydning. Jeg viser her til det jeg tidligere har sagt om bruken av siktelse under etterforskningen.
- (61) Min konklusjon er etter dette at dokumenter som er utferdiget i tilknytning til pågrepelse, først omfattes av innsynsretten når pågrepelse iverksettes. Det er ubestridt at noen pågrepelse ikke er iverksatt i saken her. Med mitt syn på lovtolkningen gjenstår det da ikke mer å vurdere, og det er grunnlag for å avgjøre realiteten. Jeg stemmer derfor for at begjæringen om innsyn ikke tas til følge.
- (62) Dommer **Normann:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Øie.
- (63) Dommer **Indreberg:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Bull.
- (64) Dommer **Tjomsland:** Likeså.

(65) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: